

Roll No.....

Total No. of Pages : 4

१०९ २०१९-१९

Total No. of Questions : 10

पूर्वमध्यमा द्वितीयखण्ड

विषय कोड : 618

व्याकरणम्

षष्ठम् प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. उचित विकल्पं चित्वा लिखत —

5

(क) प्रातिपदिकार्थमात्रे विभक्तिर्भवति —

(i) प्रथमा

(ii) तृतीया

(iii) द्वितीया

(iv) पञ्चमी

(ख) साधकतमं करणम्, इति सूत्रेण संज्ञा भवति।

(i) कर्म

(ii) सम्प्रदान

(iii) सम्प्रसारण

(iv) करण

(ग) नमः योगे विभक्तिः भवति —

(i) द्वितीया

(ii) चतुर्थी

(iii) तृतीया

(iv) षष्ठी

(घ) 'पञ्चगङ्गम्' इत्यस्मिन् पदे समासोऽस्ति -

- (i) द्विगुः
- (ii) तत्पुरुषः
- (iii) अव्ययीभावः
- (iv) कर्मधारयः

(ङ) लकाराः सन्ति।

- (i) एकादशः
- (ii) द्वादशः
- (iii) दश
- (iv) त्रयोदशः

2. रिक्तस्थानानि पूरयत -

(वृद्धिः, करणम्, प्रथमस्य, द्वितीया, सम्प्रदाने)

- (क) लुटः डारौरसः।
- (ख) सिचि परस्मैपदेषु।
- (ग) चतुर्थी ।
- (घ) कर्मणि ।
- (ङ) साधकतमं ।

3. यथायोग्यं योजयेत् -

(क) कर्तुरीप्सिततमम्	(i) अव्ययीभावः
(ख) निर्मक्षिकम्	(ii) रक्षणे
(ग) गुपू	(iii) द्वित्व
(घ) गमेरिट् परस्मैपदेषु	(iv) कर्म
(ङ) चङि	(v) इडागमः

4. सत्य कथनानां समक्षे "आम" असत्य कथनानां समक्षे "न" इति लिखत -

5

- (क) प्रातिपदिकार्थमात्रे प्रथमा विभक्तिर्भवति।
- (ख) समासः पञ्चविधो भवति।
- (ग) 'पिबति' इति पदे 'पा' धातुरस्ति।
- (घ) 'कुपुरुषः' इत्यस्मिन् पदे अव्ययीभाव समासोऽस्ति।
- (ङ) 'हरिहरौ' इति पदे द्वन्द्वः समासोऽस्ति।

5. एकपदेन उत्तरत -

5

- (क) अपादाने कः विभक्तिर्भवति ?
- (ख) 'कण्ठेकालः' इत्यस्मिन् पदे कः समासः ?
- (ग) 'अनश्वः' इत्यस्मिन् पदे कः समासः ?
- (घ) 'अत उपधायाः' इति सूत्रेण कः भवति ?
- (ङ) 'एधितासे' इति पदस्य लकार वचनं च लिखत।

6. एकवाक्येन उत्तरं लिखत (केचन पञ्च) -

10

- (क) कुम्भकारः इति समासपदस्य विग्रहः लिखत।
- (ख) अब्राह्मणः इति समासपदे नकारलोपः केन सूत्रेण भवति ?
- (ग) उपसर्जन संज्ञा केन सूत्रेण भवति ?
- (घ) करण संज्ञा केन सूत्रेण भवति ?
- (ङ) गां दोग्धि पयः इति गां पदे केन सूत्रेण कर्म संज्ञा भवति ?
- (च) 'गमिष्यति' इति पदे इडागमः केन सूत्रेण भवति ?
- (छ) 'अभवत्' इति पदे अडागमः केन सूत्रेण भवति ?

7. अधोलिखितेषु प्रयोगेषु विग्रहं कृत्वा समासनामानि लिखत (केचन पञ्च) – 15
- (i) उपकृष्णम्
(ii) भूतबलिः
(iii) वीरपुरुषेका ग्रामः
(iv) सुपात्
(v) समुद्रम
(vi) अनश्वः
(vii) पितरौ
(viii) कुम्भकारः
8. अधोलिखितवाक्यानां कारकानुसारं सत्यानुवादं कुरु (केचन पञ्च) – 10
- (क) बलेः वसुधाम् याचते।
(ख) गर्गेभ्यः शतं दण्डयति।
(ग) रामः बाणेन हतो बाली।
(घ) तण्डुलैः ओदनं पचति।
(ङ) हरिं नमः।
(च) गणेशः स्वाहा।
(छ) स्थालीं पचति।
9. केचन पञ्च प्रयोगान् ससूत्रेण व्याख्यायताम् – 20
भवतः, आत, अभूत, सेधिष्यति, अपिबत्, हरिं भजति, अधिहरि।
10. सम्पूर्णं सूत्रं लिखत – 20
- (क) तिप्तस् महिङ्।
(ख) अव्ययं विभक्ति वचनेषु।

अथवा

एध् धातोः लट्, लोट्, लङ्, लुङ् लकाराणां रूपं लिखत।